

WEET WAT JE ZIET OF NIET

ONCOLOGIEDAGEN 2012

REEHORST EDE

Vele leden van mijn familie zijn artistiek

oa

grafisch ontwerper

designer

fotograaf

schrijver

zanger

binnenhuisarchitect

maar helaas geldt dit niet voor mij.

Ik ben echter wel radioloog

Vandaar de sobere opzet van mijn beelden.

U ziet in uw werk mammogrammen.

U bent geen radioloog.

U ziet en spreekt de patient.

**Het is van belang te weten wat er op het
mammogram te zien is**

Door wie wordt patient verwezen voor onderzoek?

Huisarts

Bevolkingsonderzoek op Borstkanker

Specialist

De meest voorkomende diagnose bij mammografie is

Er zijn geen afwijkingen

of

**Er zijn geen afwijkingen waar de patient zich zorgen
over hoeft te maken**

Geen klachten

Borstkanker in de familie

Ziekten in de omgeving

Bevolkingsonderzoek

Klachten

Pijn die kan passen bij mastopathie

Zwelling

Zichtbare afwijking

Mamma inspectie

Het kan van belang zijn bepaalde informatie, aangaande de patiënt/cliënt, te noteren. t.b.v. van een goede beoordeling van het mammogram.

Dit kunnen bijvoorbeeld zijn:

- o Littekens/borstoperatie**
- o Verhevenheden op of onder de huid**
- o Tepelveranderingen**
- o Huidveranderingen**
- o Grotere gewichtsveranderingen**
- o Grootteverschil tepelveranderingen**

1 Anatomie

1.1 Cutis (huid) en mamilla (tepel)

1.2 Klierweefsel

1.3 Bindweefsel

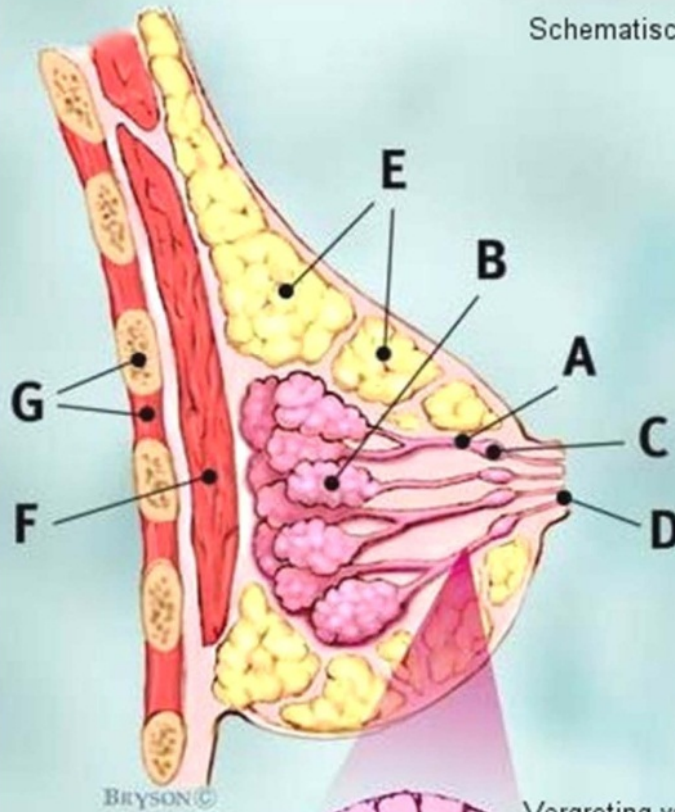
1.4 Vetweefsel

1.5 Bloedvaten

1.6 Lymfevaten en lymfeklieren

Schematische weergave van de mamma:

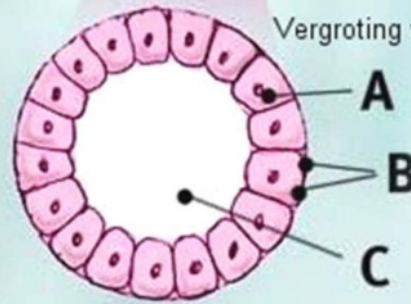
- A Ducti
- B Lobules
- C Sinus lactiferi
- D Mammilla
- E Vetweefsel
- F Musculus Pectoralis major
- G Costae met tussenliggend weefsel

BRYSON ©

Vergroting van een normale ductus:

- A Normale cellen van de ductus
- B Basaal membraan
- C Lumen

ACR densiteit richtlijn

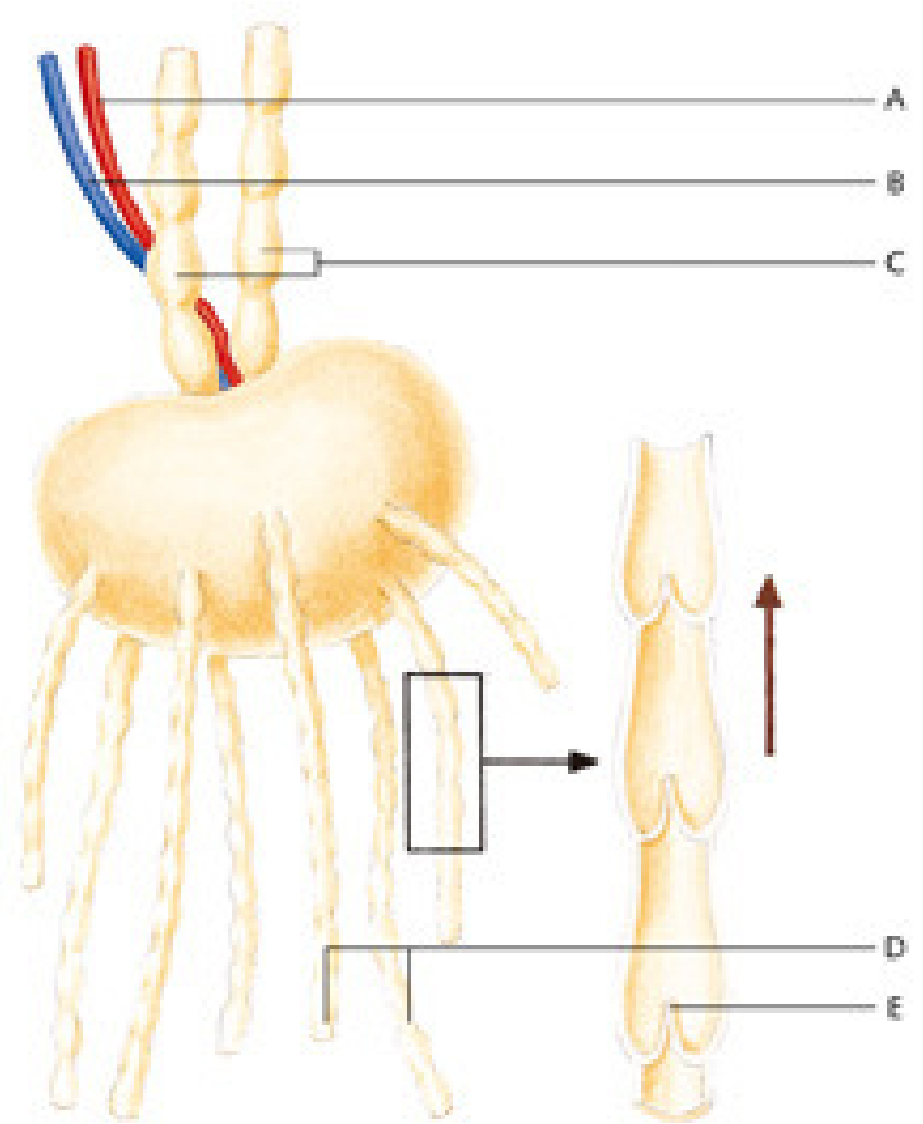
De ACR onderscheidt vier situaties:

**I. hoofdzakelijk vet borstweefsel, < 25%
fibroglandulair weefsel**

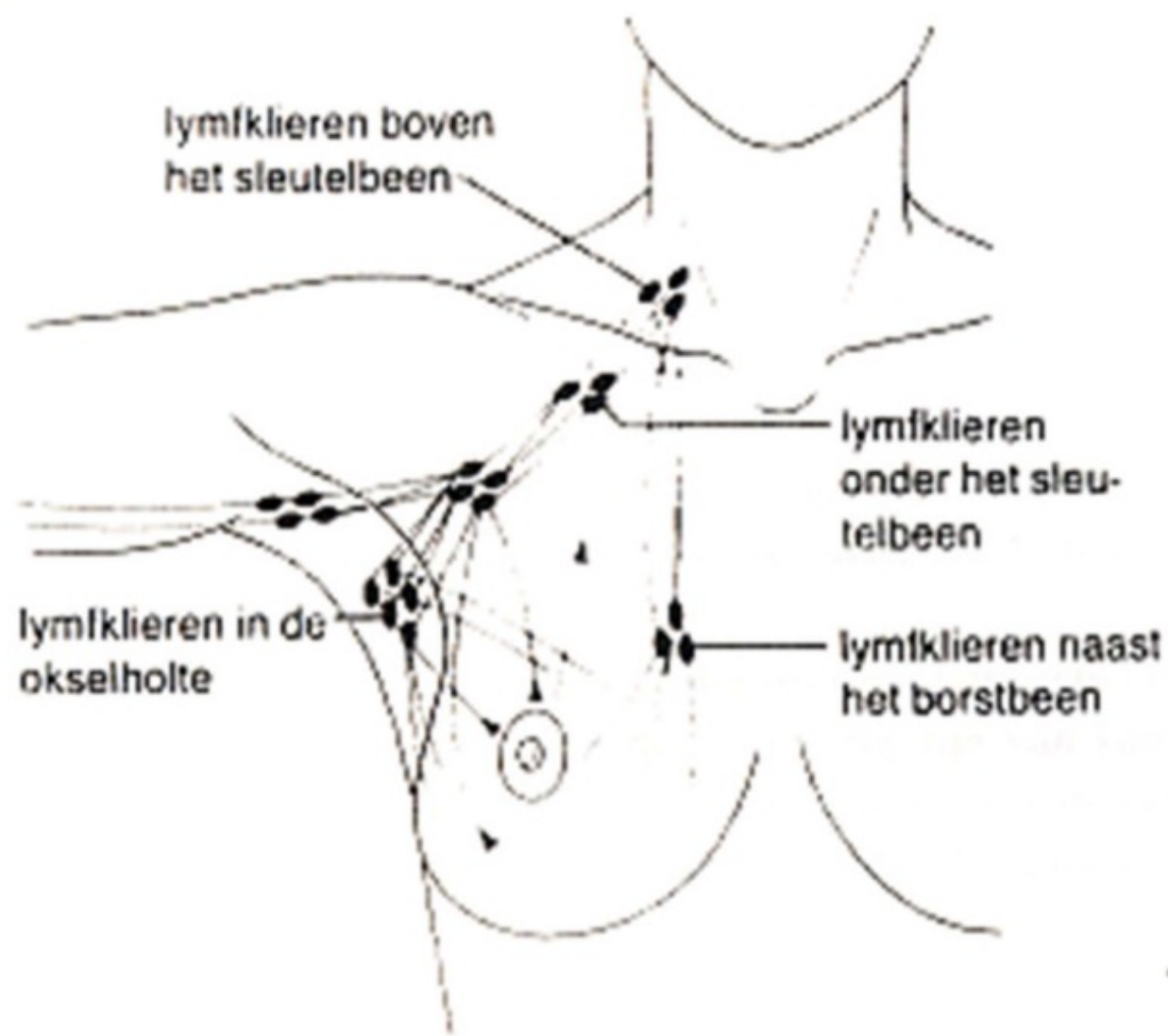
**II. weinig (verspreid) fibroglandulair weefsel, 25% -
50%**

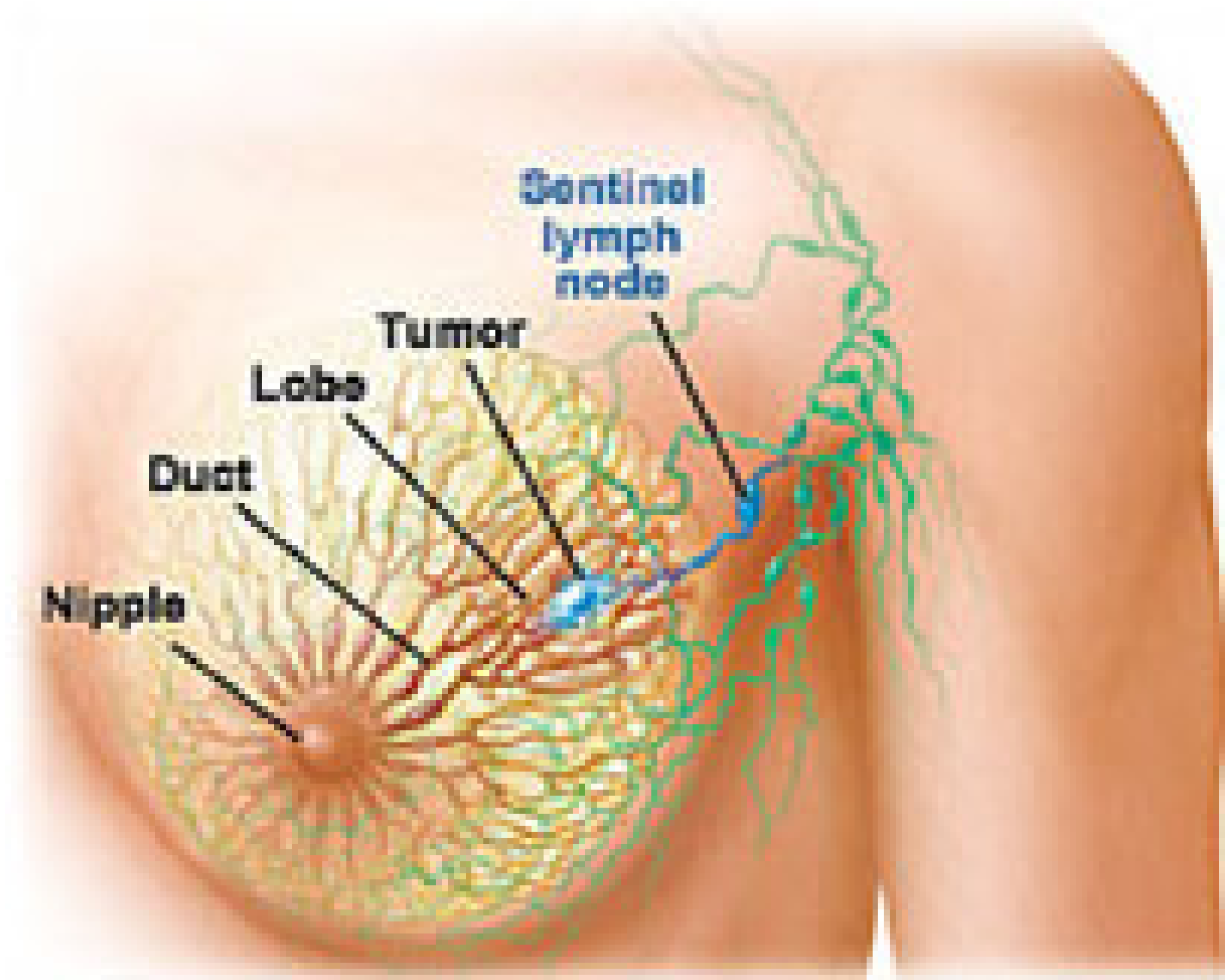
**III. heterogeen dicht fibroglandulair weefsel, 50% -
75%**

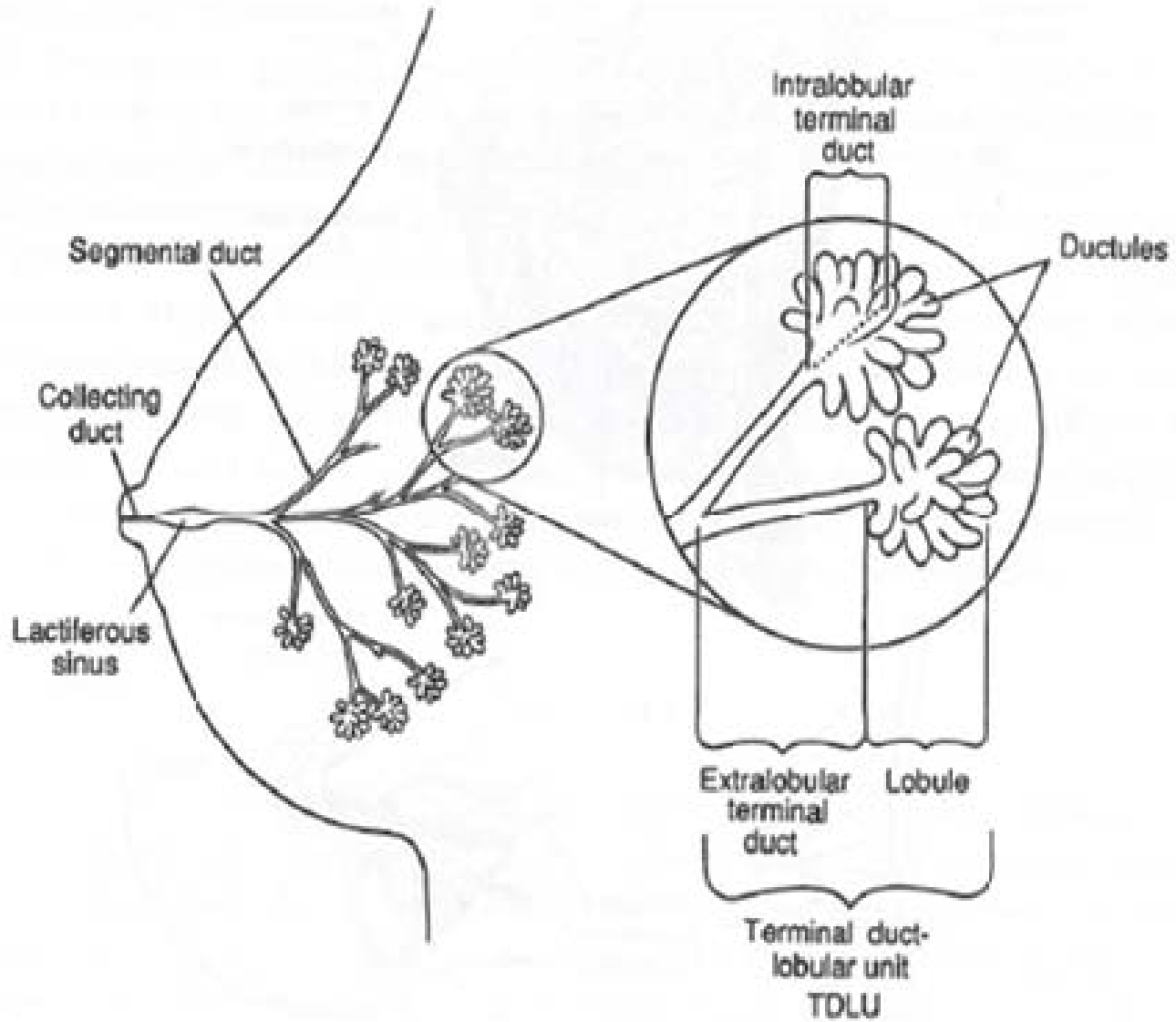
IV. zeer dicht fibroglandulair weefsel, > 75%

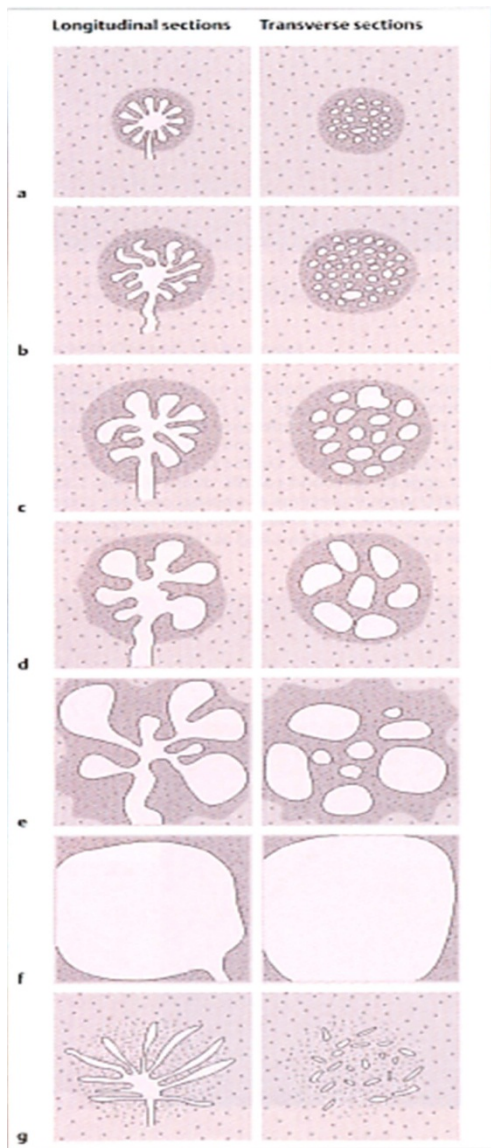

- bindweefsel
- eindvertakking van de melkgang
- eindblaasje of acinus
- basale membraan

- a. normale lobulus**
- b. gewone adenosis**
- c. blunt duct adenosis**
- d. microcysteuze adenosis**
- e. “gevorderde” microcysteuze adenosis**
- f. cyste op spanning**
- g. scleroserende adenosis**

Kenmerken van benigne afwijkingen op het mammogram zijn

-homogeen

-rond of ovaal van vorm

-“halo-sign” (smal, donker lijntje om de afwijking, of om een gedeelte ervan)

-soms “egg-shell” verkalkingen (in de wand)

-calcificaties meestal grof, rond en groot

-bij palpatie even groot als wat zichtbaar is op de foto

-goed van omgeving te onderscheiden (vrij te bewegen van huid en onderlaag) egg-shell “teacups”

Glad afgrensbaar

Homogeen

“halo-sign” (smal, donker lijntje om de afwijking, of om een gedeelte er van)

Meest voorkomende benigne afwijkingen:

1 Cyste

2 Fibroadenoom

3 Fibro-adeno-lipoom

4 Radial scar lesion

5 Papilloom

6 Phylloïdes tumor of het 'cystosarcoma phylloïdes'

7 Mastitis

8 Abces

9 Plasmacelmastitis

10 Oliecyste

11 Lipoom

12 Atheroomcyste

13 Thrombophlebitis

14 Accessoir klierweefsel

15 Vetnecrose

16 Subcutane haematomen

17 Adenomen, fibromen, chondromen, neurinomen en angiomen

18 Naevus

19 Wrat

20 Arteriële verkalkingen

Klierweefsel (incl.asymmetrisch)
Klierweefsel :acces /first/third breast
Compositie/projbeeld/geen afwijking
Cyste
Cyste + calcificaties
Cysteuze mastopathie
Cysteuze mastopathie + mc's
Duct adenoom/solitair papilloom 8503/0
Fibroadenoom 9010/0
Fibroadenoom + mc's 9017/0
Lymfklier
Multipele papillomatosis (B)
Phylloides tumor 9020/0 (B)
Benigne (wrsch benign) massa niet gespec
Benigne massa overig gespec :rd/hist
Cutane Afwijking
Benigne calcificaties
Benigne calcificaties (histologie)
Adenosis (inclusief scleroserend)
Adenosis (inclusief scleroserend) + mc's
Ben/sclr lob hyppl/apocr mplas/mast
Ben/sclr lob hyppl/apocr mplas/mast+mc
Atypduc/lob hyppl/flat epith atyp (B)
Atypduc/lob hyppl/flat epith atyp+mc (B)
Chron ontst/fibrose/bloeding (hematoom)
Parenchymverstoring benigne(na mastitis)
Postoperatief/litteken
Rad scar/(complex)scleros lesie (B)
Rad scar/(complex)scleros lesie + mc (B)
Vetnecrose (radiologisch)

Meest voorkomende benigne afwijkingen:

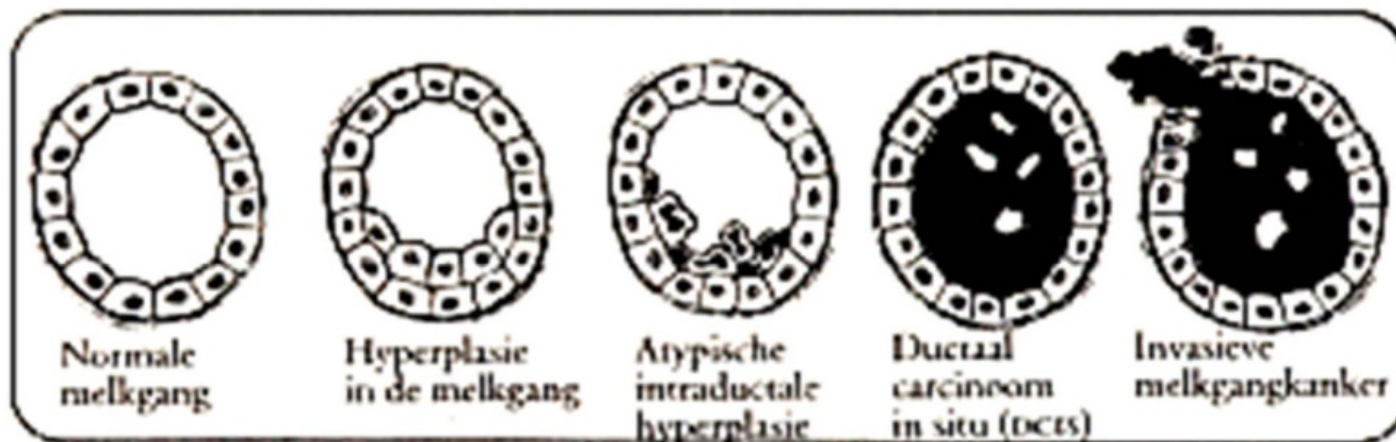
1 Cyste

2 Fibroadenoom

Afb. 16-1

Normale
melkgang

Hyperplasie
in de melkgang

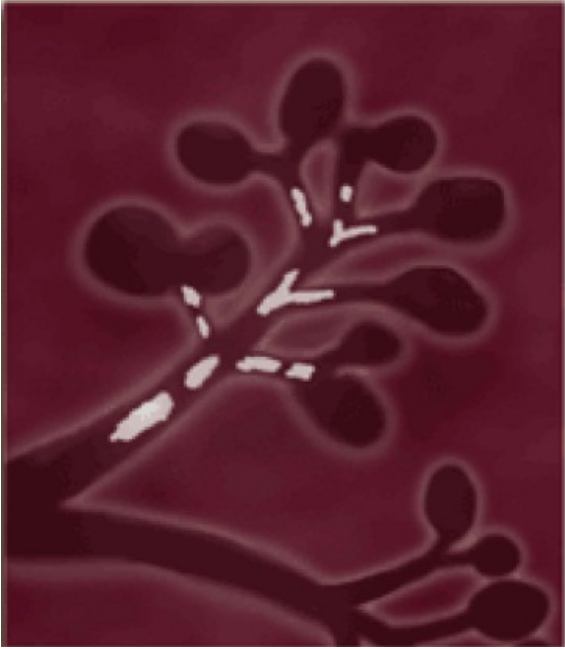
Atypische
intraductale
hyperplasie

Ductaal
carcinoom
in situ (dcis)

Invasieve
melkgangkanker

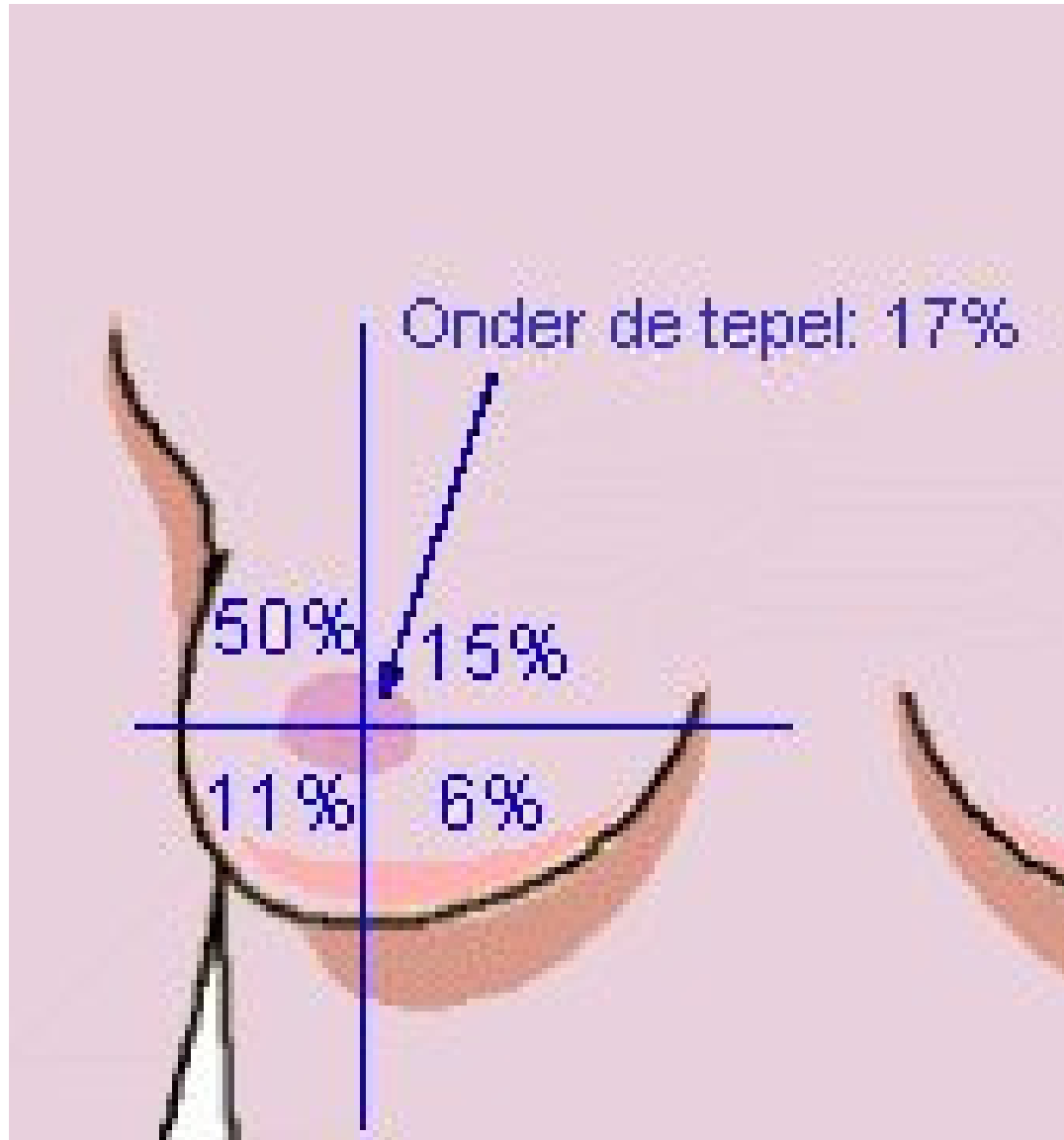

ting
/
ioma

Risico's voor een mammacarcinoom per kwadrant van de mamma:

- **laterale bovenkwadrant: 50%.**
- **mediale bovenkwadrant: 15%.**
- **laterale onderkwadrant: 11%.**
- **mediale onderkwadrant: 6%.**
- **onder de tepel: 17%.**

Mamma inspectie

Het kan van belang zijn bepaalde informatie, aangaande de patiënt/cliënt, te noteren. t.b.v. van een goede beoordeling van het mammogram.

Dit kunnen bijvoorbeeld zijn:

- o Littekens/borstoperatie**
- o Verhevenheden op of onder de huid**
- o Tepelveranderingen**
- o Huidveranderingen**
- o Grotere gewichtsveranderingen**
- o Grootteverschil tepelveranderingen**

Algemene kwaliteitscriteria

- **De mammogrammen zijn uniform en reproduceerbaar**
- **Er zijn geen plooien zichtbaar**
- **Er zijn geen overprojecterende delen zichtbaar, zoals schouder, kin en haren**
- **Er is compressie toegepast tussen 12 daN en 20daN**
- **Er is geen bewegingsonscherpte aanwezig**
- * **Fysisch-technisch voldoen de beelden aan de geldende norm**
- **De markering en identificatie zijn op iedere opname vermeld.**

CC-opname

- **De opnamen van beide mammae zijn symmetrisch;**
- **De mediale zijde is volledig afgebeeld;**
- **De laterale zijde is zoveel mogelijk afgebeeld;**
- **De fibro-glandulaire driehoek is geheel afgebeeld en zoveel mogelijk uitgestreken;**
- **De musculus pectoralis is afgebeeld;**
- **De tepel staat op 12 uur;**
- **De tepel is vrij geprojecteerd.**

MLO-opname

- **De opnamen van beide mammae zijn symmetrisch;**
- **De musculus pectoralis is breed afgebeeld;**
- **De musculus pectoralis is tot minimaal tepelhoogte afgebeeld;**
- **De fibro-glandulaire driehoek is geheel afgebeeld en zoveel mogelijk uitgestreken;**
- **De borst-buikovergang is afgebeeld;**
- **De tepel is vrij geprojecteerd.**

Belangrijke plaatsen in de mamma waar, door slechte insteltechniek de meeste tumoren gemist worden zijn:

- **Laag axillair**
- **Retromammillair**
- **Borst buik overgang**

In-situ carcinomen

Een carcinoom is een kwaadaardige tumor, uitgaande van melkgangen of klierkwabjes. Soms worden metastasen (uitzaaiingen) van carcinomen elders, in de borst aangetroffen. Zolang de “maligne” (atypische) cellen zich binnen de begrenzing van ductus, acini of het epitheel van de tepel bevinden, wordt de tumor beschouwd als een “in-situ” carcinoom. Deze zijn meestal niet palpabel.

Ductaal Carcinoom In Situ (DCIS)
Lobulair Carcinoom In Situ (LCIS of Lobcic)

Afb. 16-1

Normale
melkgang

Hyperplasie
in de melkgang

Atypische
intraductale
hyperplasie

Ductaal
carcinoom
in situ (DCIS)

Invasieve
melkgangkanker

ting
/
oma

MALIGNITEIT

Goed gedifferentieerd

Matig gedifferentieerd

Slecht gedifferentieerd

Ongedifferentieerd

Gradiering

Maligne ontaarding

**van graad 3: 100%,
van graad 2: 50%,
van graad 1 nog onbekend).**

**Van DCIS begint slechts 40 % met calcificaties.
Röntgenologisch zijn alleen microcalcificaties
zichtbaar.**

Gradiering

Maligne ontaarding

**van graad 3: 100%,
van graad 2: 50%,
van graad 1 nog onbekend).**

**Van DCIS begint slechts 40 % met calcificaties.
Röntgenologisch zijn alleen microcalcificaties
zichtbaar.**

Maligne afwijkingen

Kenmerken op de röntgenopname:

- Onscherp of niet geheel scherp begrensd**
- “Spiculae” (uitlopers): bindweefselretractie, waardoor een stervorm ontstaat**
- Microcalcificaties zijn klein, grillig van vorm, ongelijk in grootte en densiteit**
- Bij palpatie groter dan wat zichtbaar is op de foto**
- Soms brede halo door peri-tumoraal oedeem**
- Tepelintrekking of lokale huidintrekking**
- Lokale huidverdikking**
- Versterkte vena tekening**
- Retromamillaire verdichting (tumorbridge)**
- Pathologische axillaire klieren**
- Laesie met spiculae**

- Onscherp of niet geheel scherp begrensd**
- “Spiculae” (uitlopers): bindweefselretractie, waardoor een stervorm ontstaat**
- Microcalcificaties zijn klein, grillig van vorm, ongelijk in grootte en densiteit**

Niet al deze kenmerken zijn bij elke maligniteit zichtbaar.

Soms kunnen microcalcificaties het enige teken zijn van een maligne proces.

Verschillende typen mammacarcinoom zullen ook verschillende röntgenbeelden te zien geven.

Uiterlijke veranderingen van de borst, op grond waarvan aan een maligne proces gedacht kan worden, kunnen zijn:

- verandering van contour, vorm of grootte van de borst**
- tumor palpabel, gewoonlijk pijnloos**
- tepelintrekking**
- tepel eczeem**
- lokale huidintrekking**
- spontaan bloedverlies uit de tepel**
- verdikking van de huid door oedeem (peau d'orange / sinaasappelhuid)**

gemetast.ma.ca. soort niet bekend
onbekend
adenocarcinoom
adenocystisch carcinoom
cibriform carcinoom
tubulair adenocarcinoom
neuroendocrien
mucineus adenocarcinoom
slijmvormend adenocarcinoom
(intra)ductaal carcinoom
comedocarcinoom
intracysteus carcinoom
intraductaal micropapillair carc.
medullair carcinoom
medullair carcinoom met limfoïde stroma
atypisch medullair carcinoom
lobulair carcinoom
ductular carcinoom
ductaal en lobulair carcinoom
ductaal gemengd met ander type
lobulair gemengd met ander type
ziekte van Paget (borst)
ziekte v. Paget met ductaal carcinoom
ziekte v. Paget met intraduct. carc.
adenosquamous carc.
adenocarc. met plaveiselcelmetaplasie
metaplastisch carcinoom
phylloides

Maligniteiten

Invasief Ductaal Carcinoom (IDC)

Invasief Lobulair Carcinoom (ILC)

Morbus Paget

Intracysteus carcinoom

Comedo carcinoom

Mastitis carcinomatosa

Tubulair carcinoom

Mucineus of Colloïd carcinoom

Medullair carcinoom

Van bovengenoemde carcinomen is de verdeling ongeveer als volgt:

15% DCIS

65% invasief ductaal

10% invasief lobulair

2% medullair

4% tubulair

2% mucineus

2% andere

Maligniteiten

Invasief Ductaal Carcinoom (IDC)

Invasief Lobulair Carcinoom (ILC)

Invasief Ductaal Carcinoom (IDC)

Deze tumor, die uitgaat van de melkgangen, is het meest voorkomende mammacarcinoom.

Het röntgenbeeld toont een stervormige sterke densiteit met spiculae, die qua lengte ongeveer in verhouding staan tot de grootte van de tumor.

Invasief Lobulair Carcinoom (ILC)

**Dit is het op één na meest voorkomende type
mammacarcinoom.**

Kan op elke leeftijd ontstaan.

De tumor gaat uit van de lobuli.

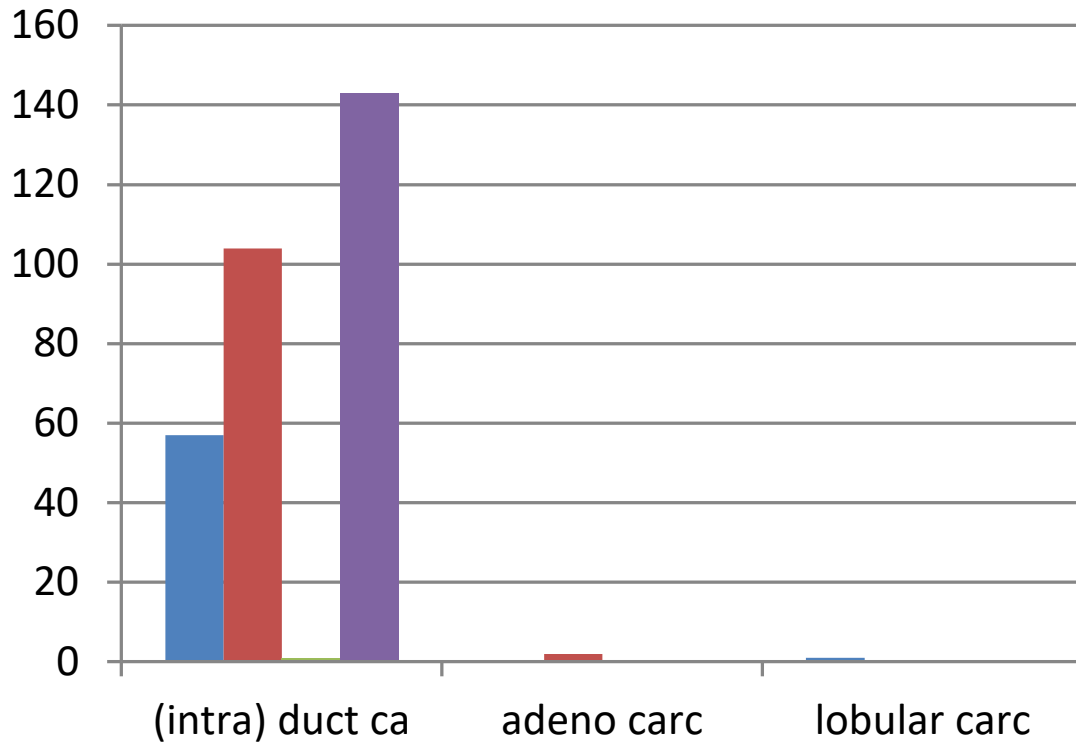
**Dit carcinoom is mammografisch nauwelijks
te herkennen en wordt daardoor vaak laat
ontdekt.**

**Echografisch is de tumor vaak wel aan te
tonen.**

T duidt de grootte van de primaire tumor aan
N (node) voor metastasen in de regionale
lymfeklieren en
M staat voor metastasen op afstand.

- TX -De tumor wordt niet gevoeld en is niet zichtbaar.**
- TIS -De tumor is niet-invasief: carcinoma in situ (DCIS of LCIS).**
- T1 -De tumor heeft een diameter van minder dan 2 centimeter.**
  - T1mic -0,1 cm of kleiner.**
  - T1a -tussen 0,1 en 0,5 centimeter.**
  - T1b -groter dan 0,5 en kleiner dan 1 centimeter.**
  - T1c -groter dan 1 en kleiner dan 2 centimeter.**
- T2 -De tumor heeft een diameter tussen de 2 en 5 centimeter.**
- T3 -De diameter van de tumor is groter dan 5 centimeter.**
- T4 -De tumor, van welke grootte dan ook, is in de borstwand, spieren en/of ribben of in de huid gegroeid.**
  - T4a: uitbreiding in de borstwand.**
  - T4b: uitbreiding in de huid van de borst.**
  - T4c: 4a en 4b.**
  - T4d: inflammatoir carcinoom**

Aantal va...

gedrag

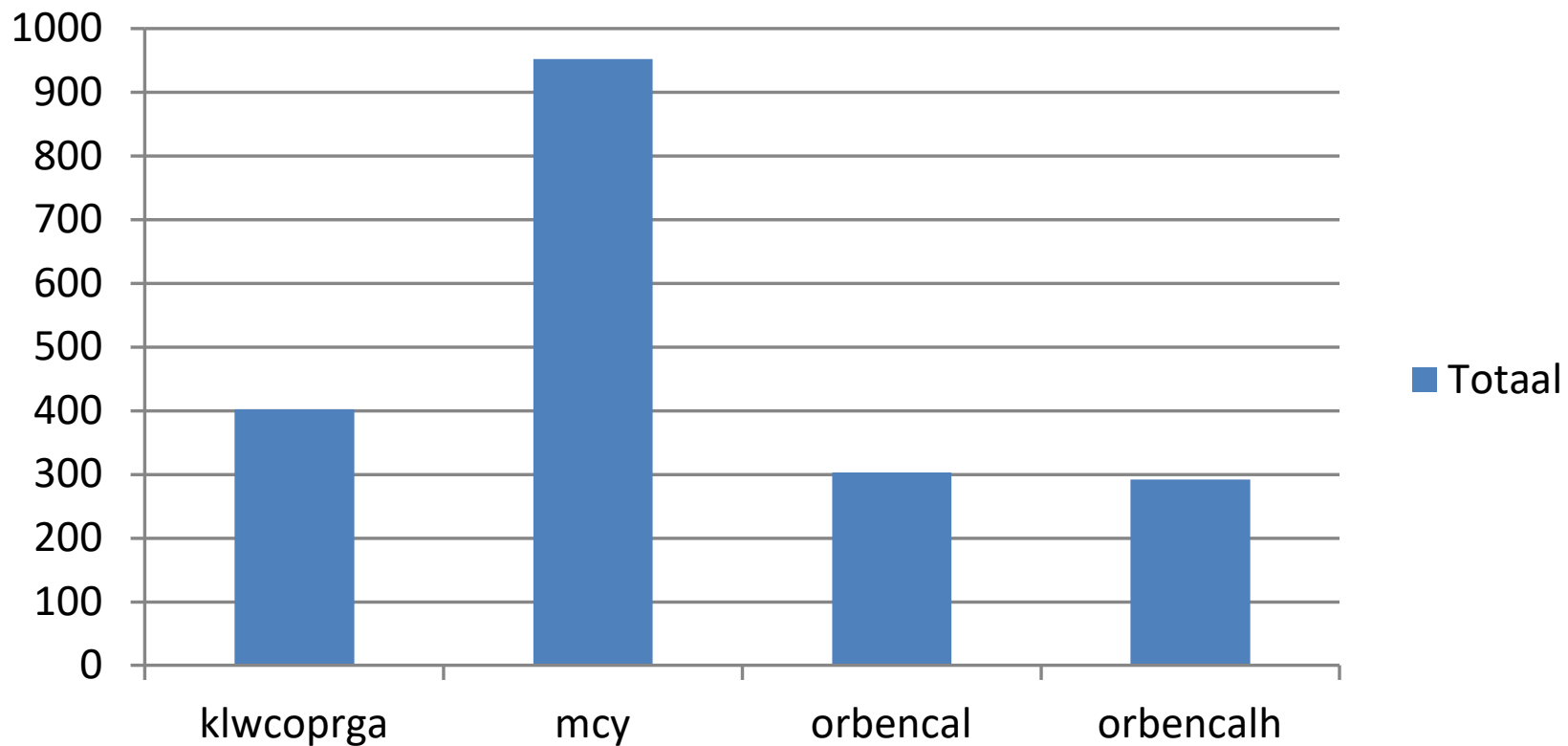
aard

- in situ - goed gediff
- in situ - matig gediff
- in situ - onbekend
- in situ - slecht gediff

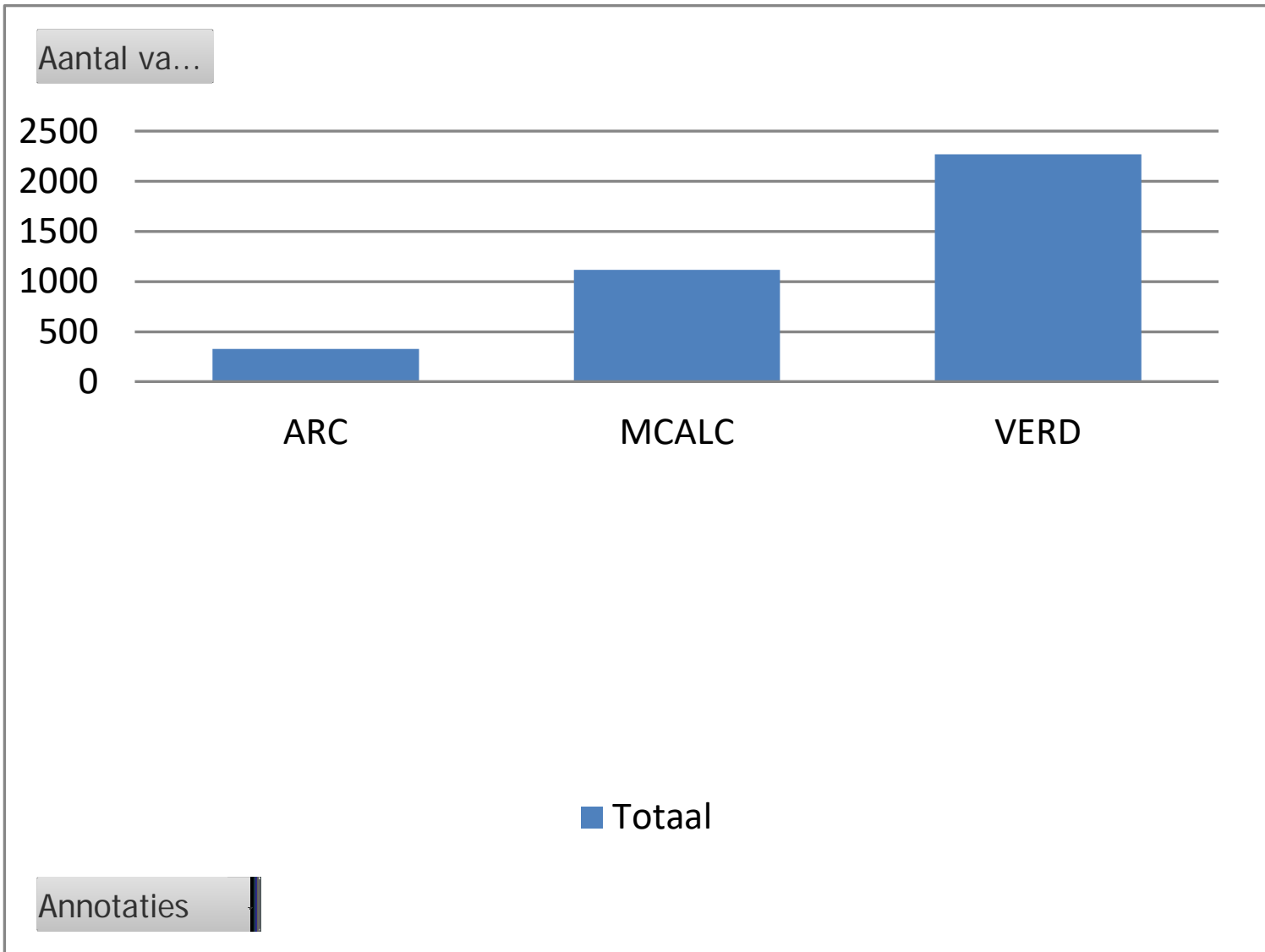
morfologie

Aantal va...

CodeRubriek2

BI-RADS is een afkorting van

Breast Imaging Reporting and Data System

Opgezet door

ACR

American College of Radiology

Kwaliteit en standaardisering

BI-RADS

0 Additionele beeldvorming geïndiceerd en/of vergelijking met eerdere onderzoeken.

1 Normaal, geen commentaar.

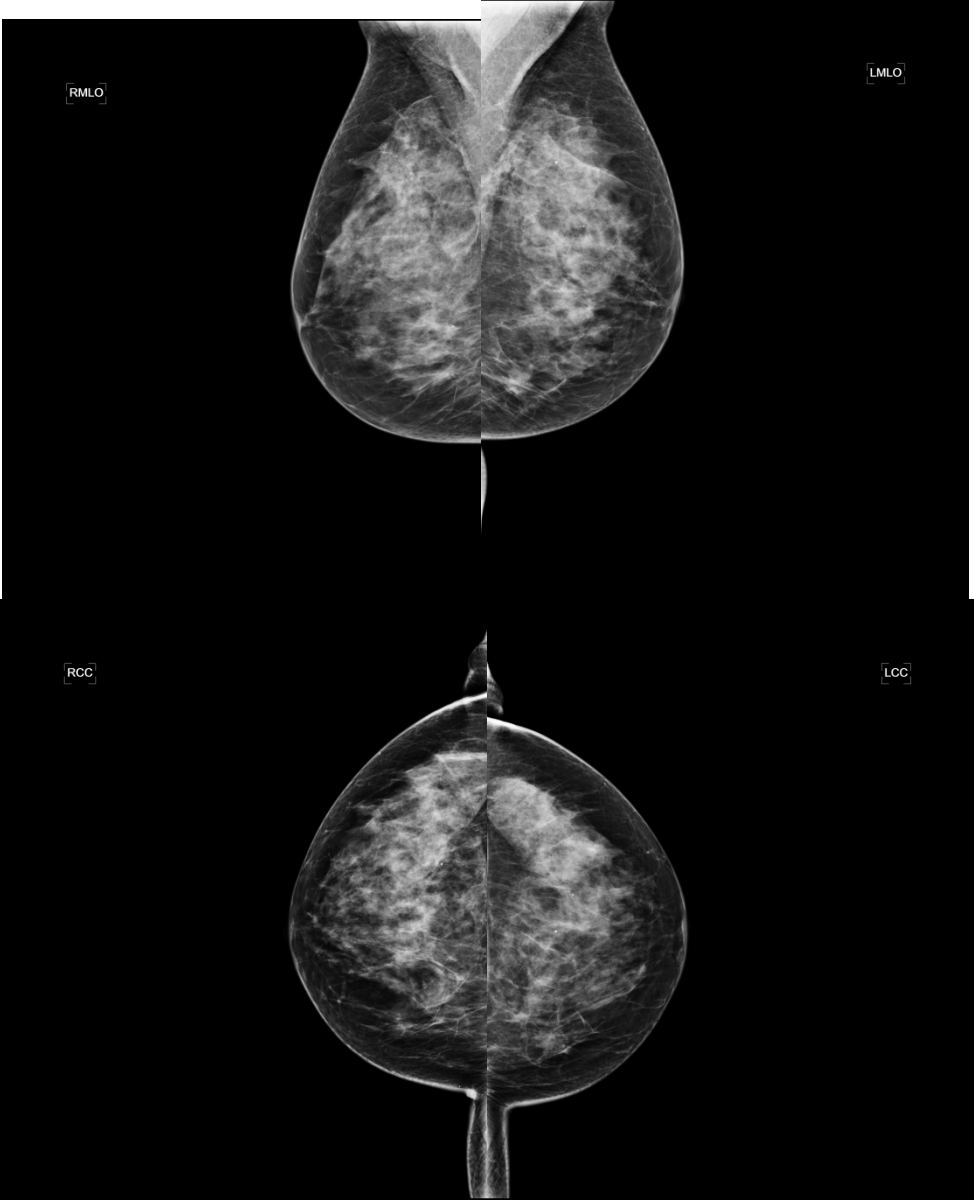
2 Eenduidige benigne bevinding, bijv. een cyste, een bekend of verkalkt fibroadenoom of postoperatieve status.

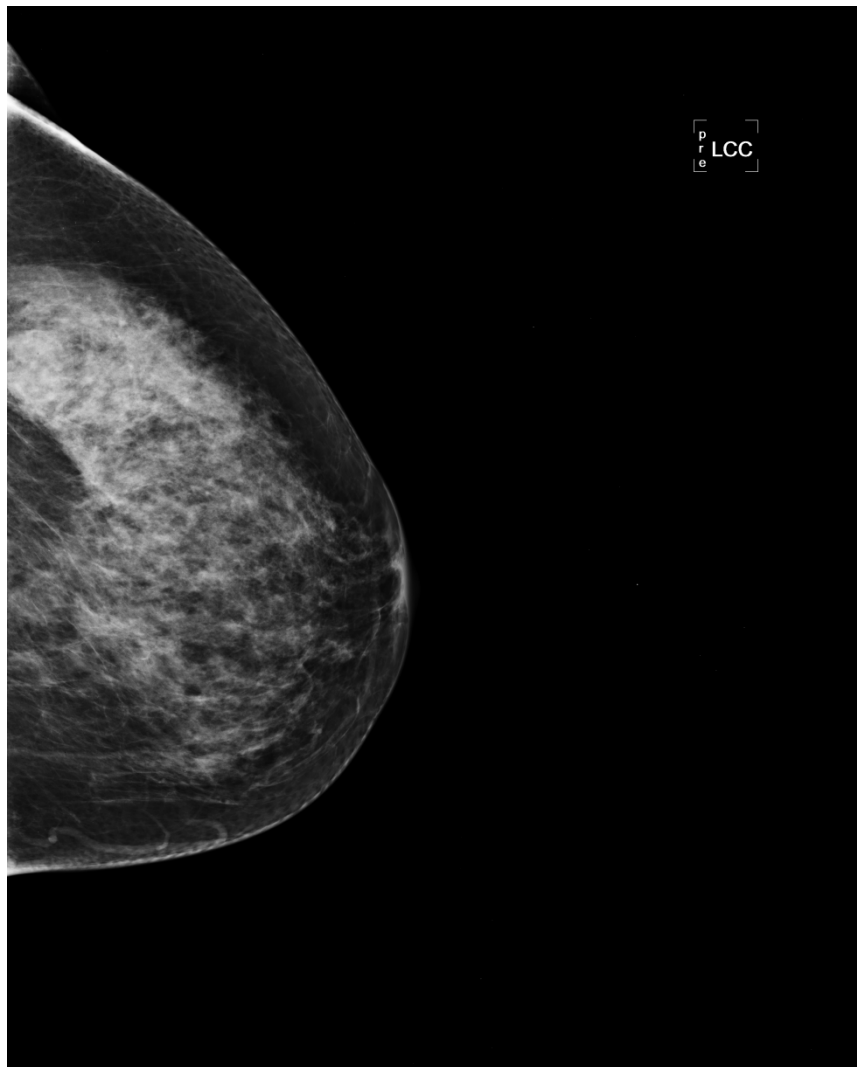
3 Waarschijnlijk benigne: De radioloog denkt dat de laesie benigne is.

4 Waarschijnlijk maligne: Verdacht, maar atypisch. Maligniteit kan niet worden uitgesloten, maar de laesie is niet klassiek.

5 Zeer verdacht voor maligniteit.

6 Pathologisch bewezen maligniteit.

RMLO
p
r
v

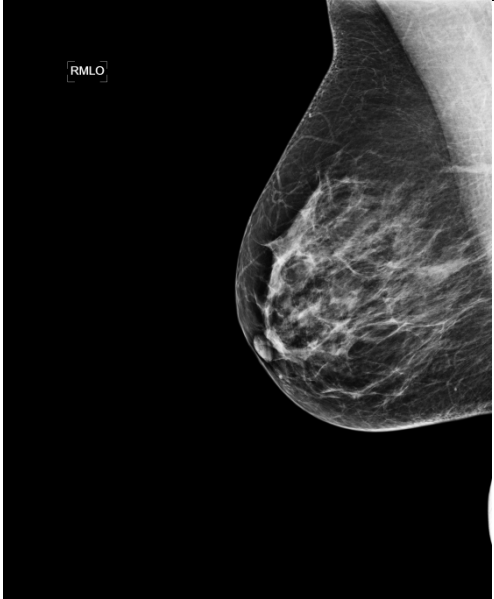
LMLO
p
r
v

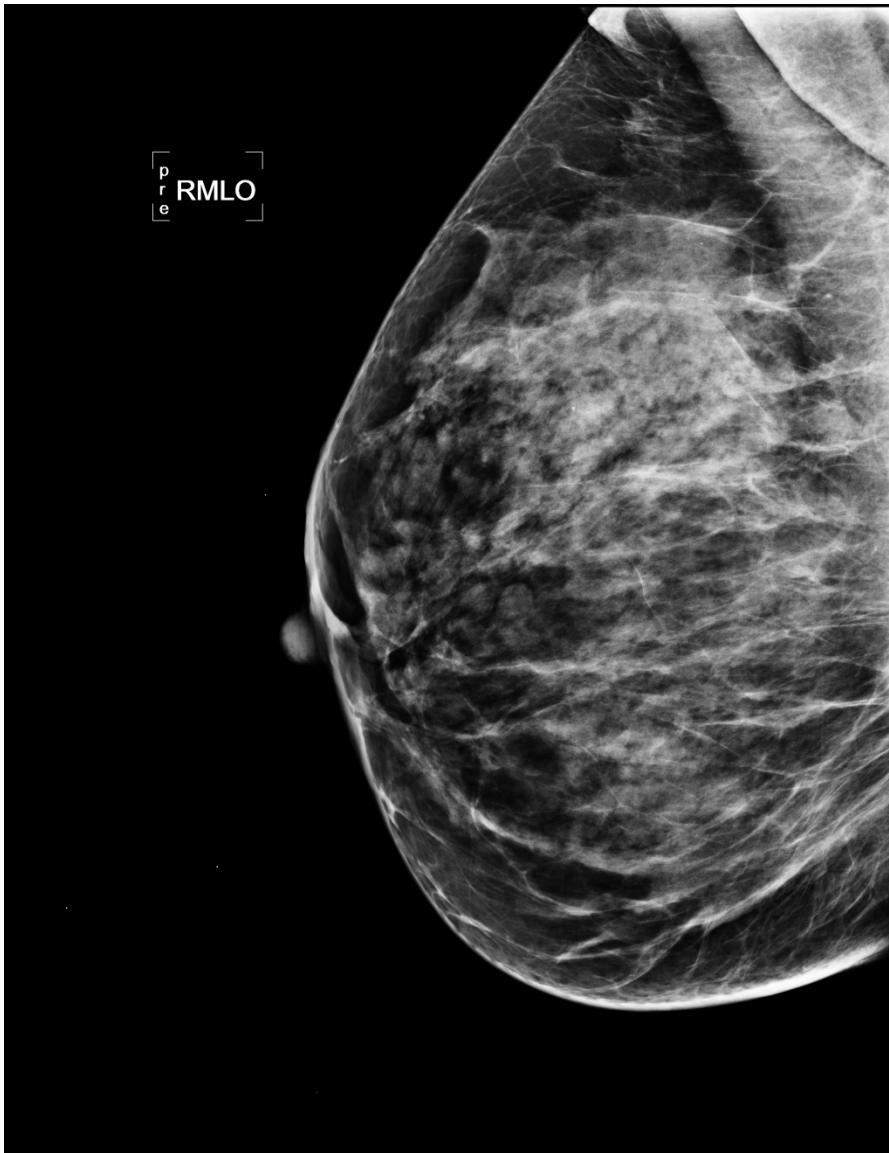
RMLO

LMLO

p
r
e RMLO

LCC

This is a lateral compressive craniocaudal (LCC) mammogram view. It shows a side view of the breast with the pectoral muscle compressed against the chest wall. The image displays the internal ductal and glandular structures of the breast in a compressed state.

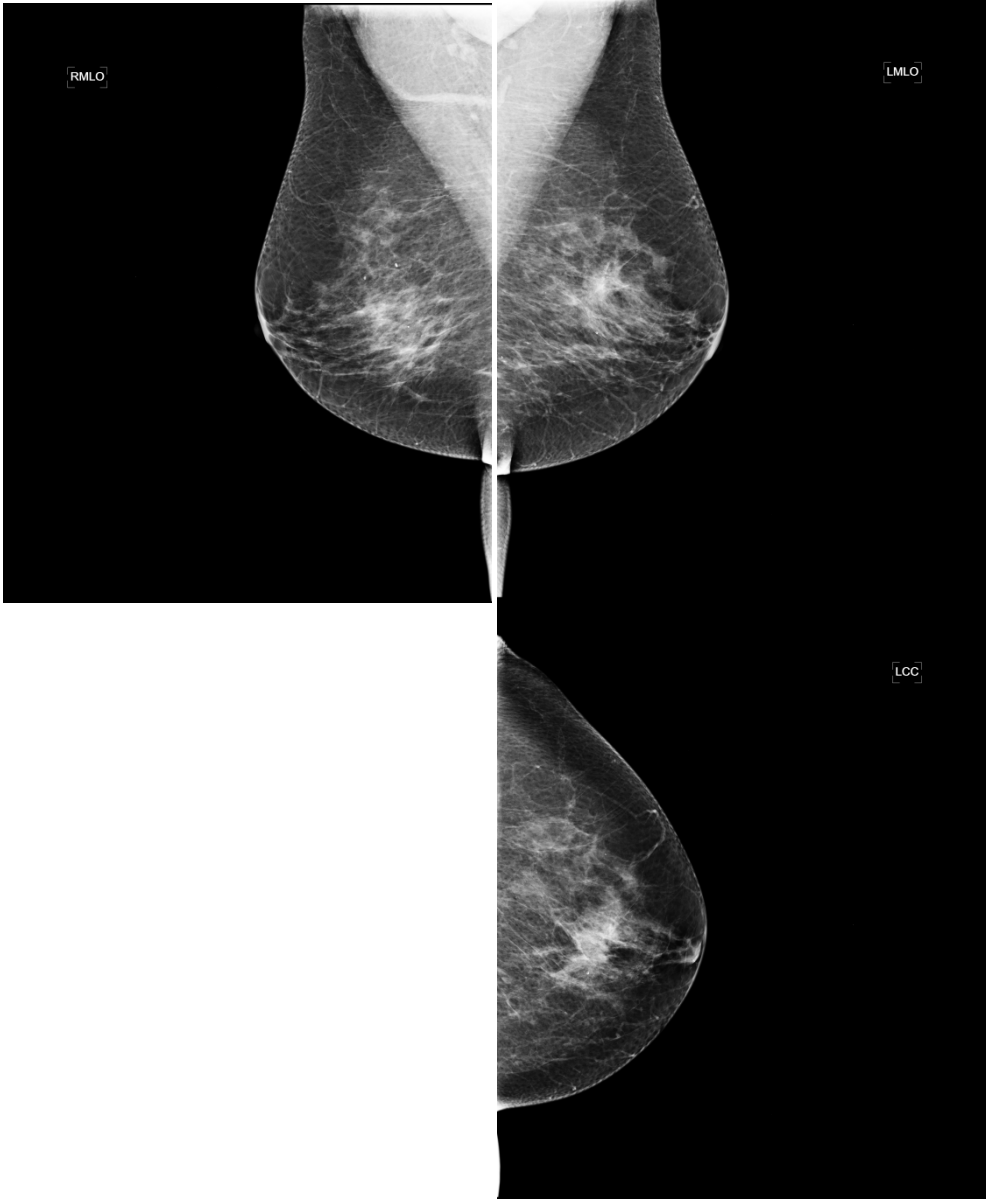
LMLO

This is a lateral mediolateral oblique (LMLO) mammogram view. It shows a side view of the breast with the pectoral muscle compressed against the chest wall. The image displays the internal ductal and glandular structures of the breast in a compressed state, providing a different perspective compared to the LCC view.

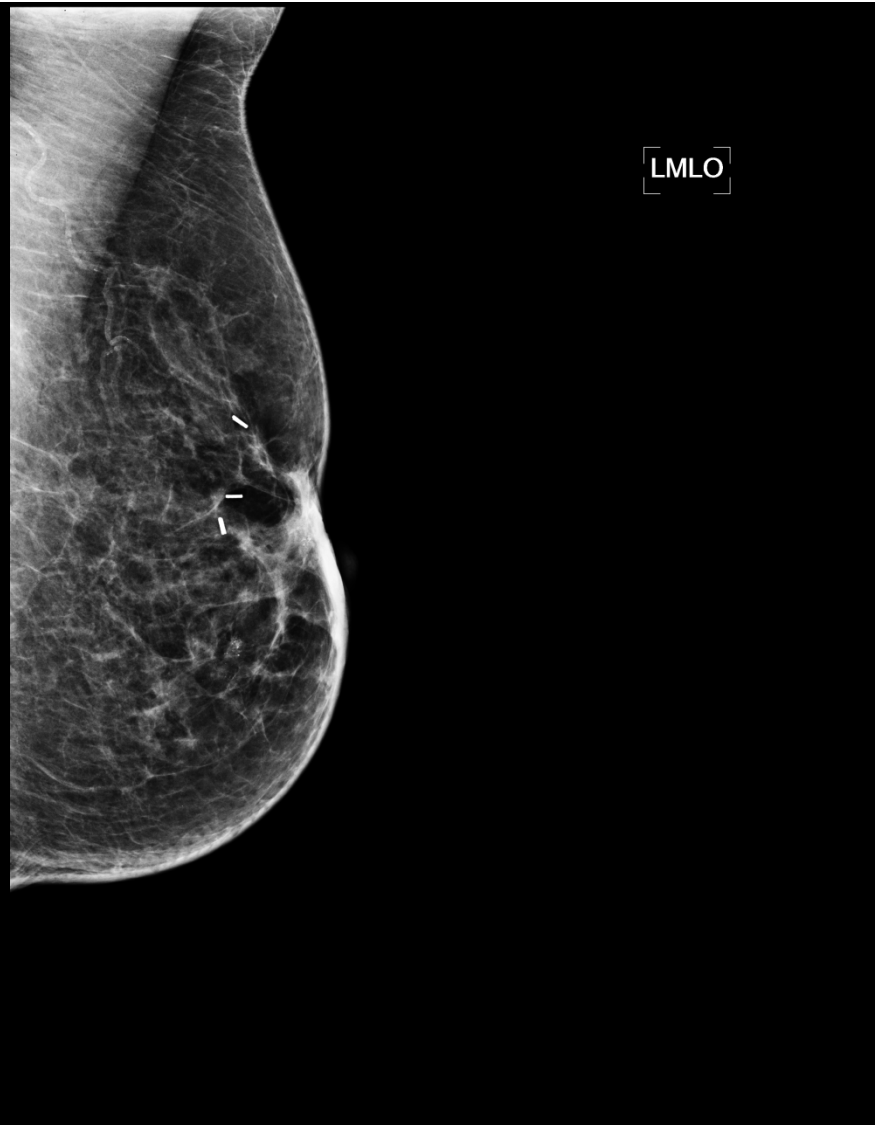
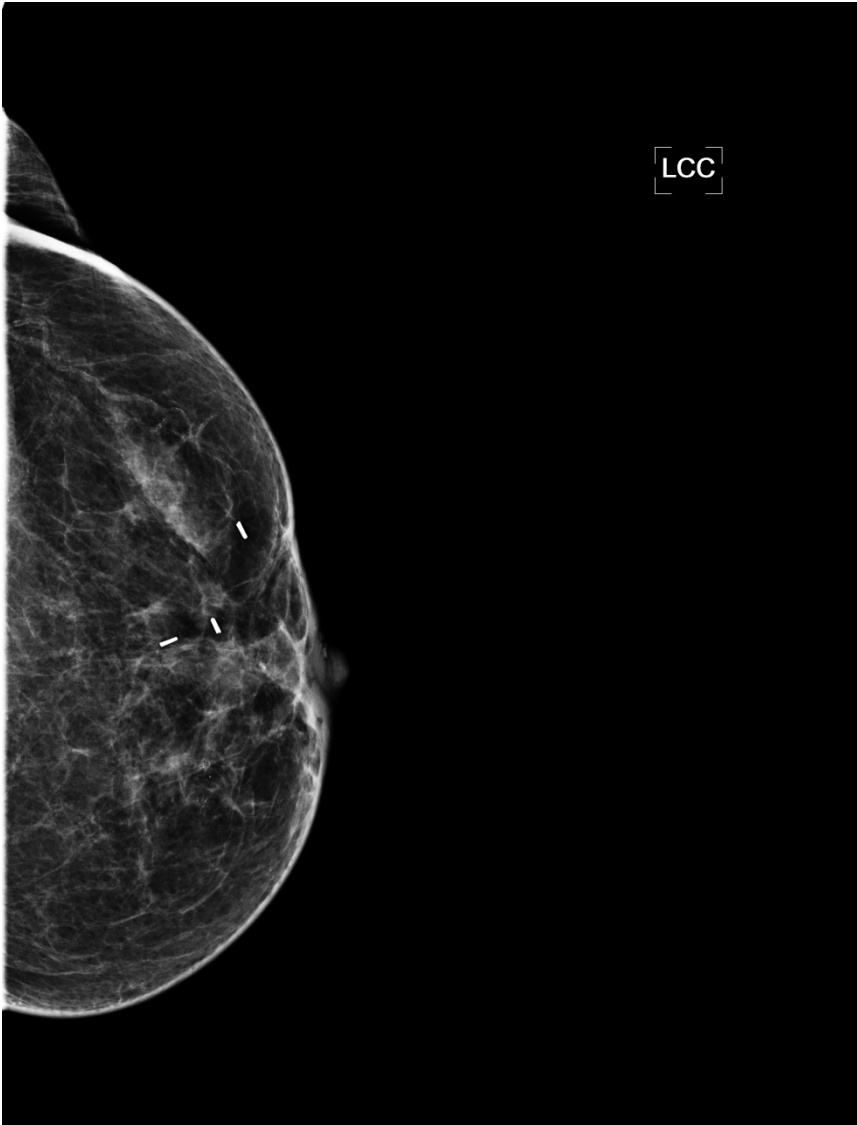
RMLO

LMLO

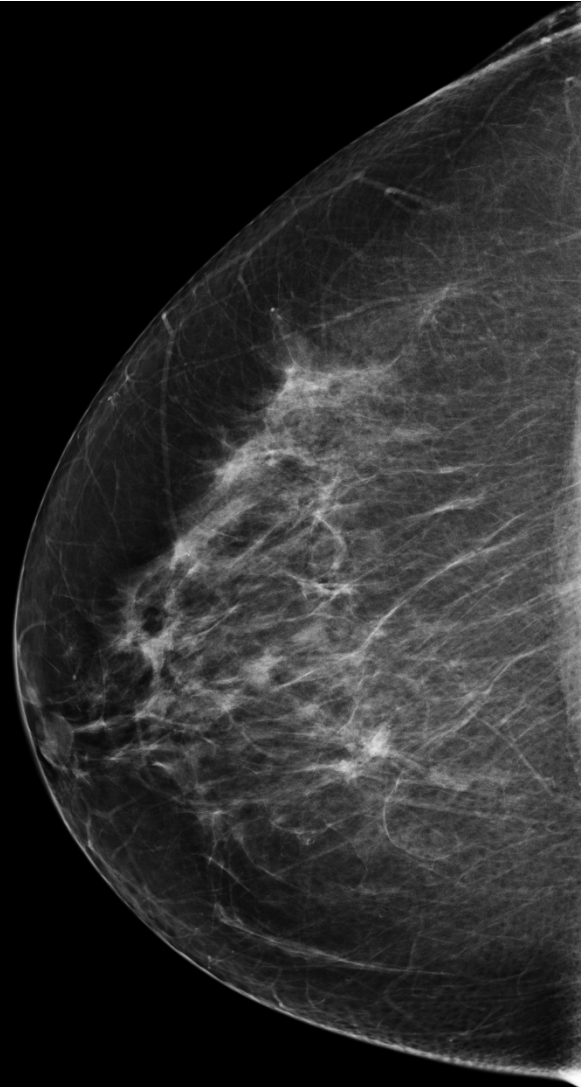

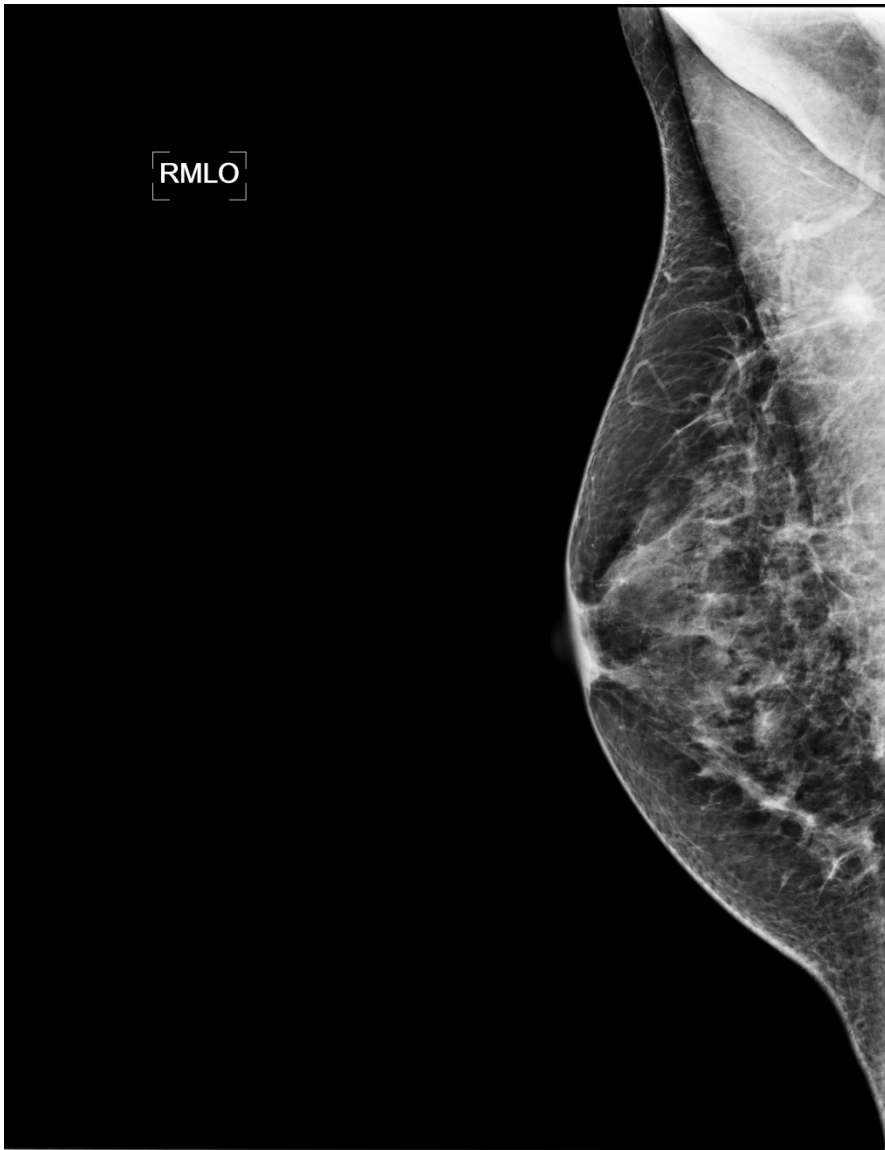

RCC

RMLO

RMLO

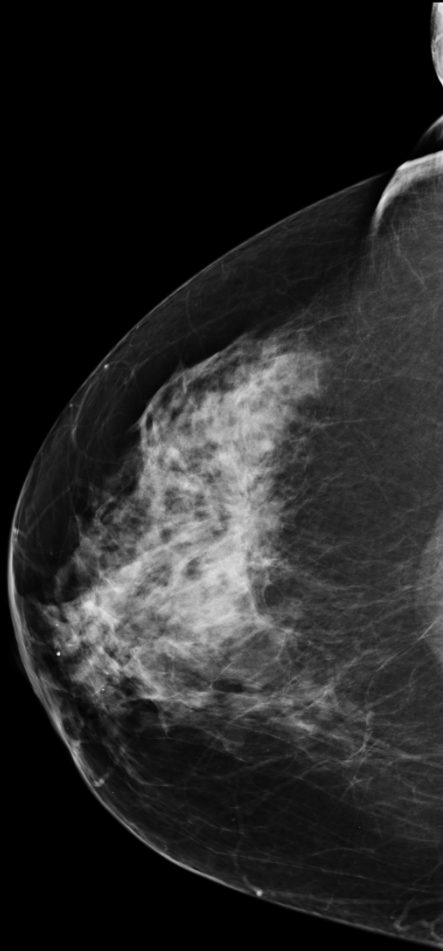
LMLO

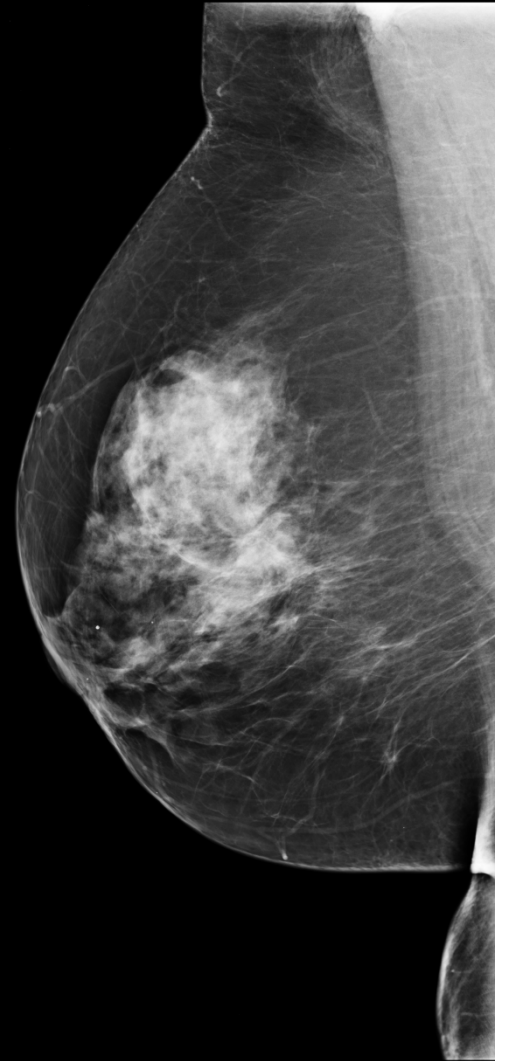

RCC

RMLO

**LRCB Landelijk Referentie Centrum voor
Bevolkingsonderzoek tab kennisnet**

The Radiology Assistant

Nederlands Huisarts Genootschap

Leeftijdloze Schoonheid

**- Hoe dicht borstklierweefsel kans
borstkanker verhoogt**

**- Waarom kennen vrouwen een van hun grootste
risicofactoren voor borstkanker niet**

**- De onthullende waarheid over
borstkankerscreening**

Belangrijkste bron van deze presentatie

www.LRCB.nl kennisnet voor laboranten en mbb

Anatomie en pathologie van de mamma